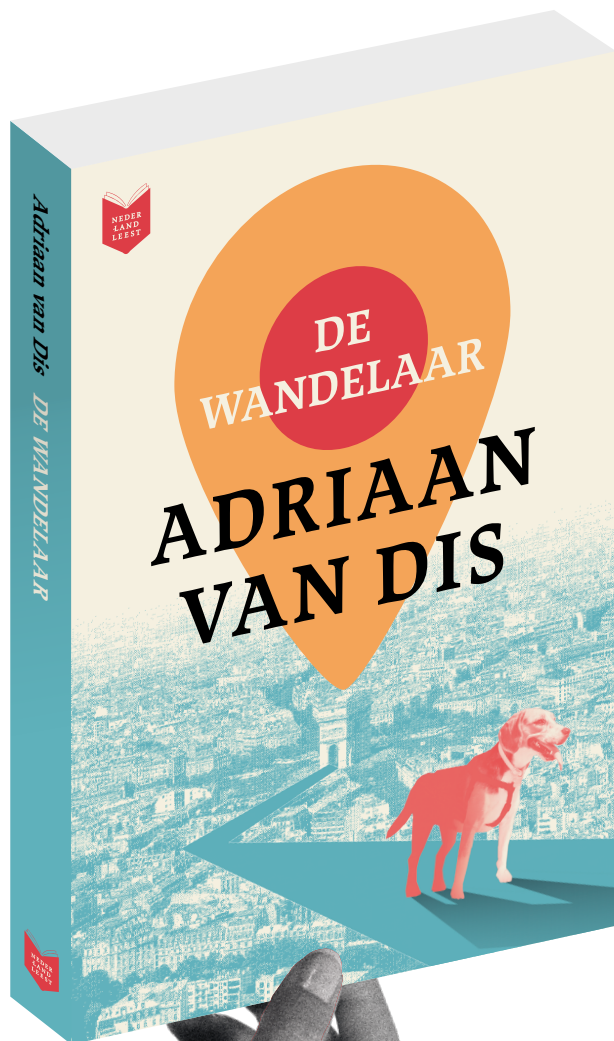

LESSUGGESTIE VOORTGEZET ONDERWIJS: **DE WANDELAAR** VAN ADRIAAN VAN DIS

INLEIDING

De klas heeft *De wandelaar* van Adriaan van Dis ontvangen. Met 32 boeken kunnen jullie samen het boek gaan lezen en bespreken. In deze lessuggestie geven we een aantal handvatten om met *De wandelaar* aan de slag te gaan.

Het idee is dat alle leerlingen de tijd hebben om het boek te lezen en te verwerken en als het mogelijk is kunnen ze daarna de auteur uitnodigen om mee in gesprek te gaan.

De lessuggestie bestaat uit twee delen

Het eerste deel is klassikaal, daarin ga je samen in gesprek over het boek. Deze aanpak wordt ook in de lesbrief voor de Boekenweek van Jongeren gebruikt. Door hier vaker mee te werken zal het steeds makkelijker gaan, en bovendien zal bij elk boek het gesprek anders zijn. De aanpak kan ook worden ingezet voor andere titels. Het tweede deel geeft een aantal mogelijkheden om de leerlingen te inspireren tot een creatieve uitwerking.

DEEL 1

PRATEN OVER BOEKEN

Praten over boeken is een aanpak die is bedacht door Aidan Chambers en deze aanpak is toepasbaar op alle teksten.

Het gesprek wordt opgebouwd in een aantal stappen, op deze manier zijn leerlingen automatisch het boek aan het duiden. Het niet-schoolse karakter maakt het aantrekkelijk om een positieve leesmotivatie te ontwikkelen. Door te werken volgens de aanpak van Aidan Chambers, laat je een vooraf bepaald eindresultaat los. Dit betekent dat het gesprek over het boek of verhaal alle kanten op kan gaan, en geen juiste of foute uitkomst heeft. Van de docent vraagt het een houding waarbij je het aandurft om een gesprek aan te gaan zonder te weten waar het eindigt. Daarnaast is het belangrijk dat er een veilige sfeer in de klas is, zodat leerlingen hun mening en ervaringen durven te delen. Om het gesprek in te leiden en de klas vast een beetje op te warmen kun je eerst een gesprek over lezen en leesvoorkeuren beginnen.

Mogelijke vragen om het gesprek op gang te brengen zijn:

- Lees je wel eens, wat vind je van lezen?
- (Wat) lezen mensen in je omgeving?
- Welk boek heeft het meeste indruk op je gemaakt?
- Is er een boek dat je zou willen lezen?
- Heeft iemand al eens iets van Adriaan van Dis gelezen?
- Wat verwacht je van *De wandelaar*?

EEN VERTEL EENS GESPREK VOEREN

In de theorie van het leesonderwijs wordt de naam Aidan Chambers vaak genoemd; hij heeft veel gepubliceerd over het praten over boeken met kinderen en jongeren. Een bekende uitspraak van hem is 'We weten pas wat we denken als we het onszelf horen zeggen'. Deze uitspraak verwoordt zijn gedachtegoed: ga in gesprek met leerlingen over boeken, waardoor zij teksten beter gaan begrijpen en waarderen, en (meer) plezier krijgen in lezen. De aanpak van Chambers, in Nederland genaamd *Vertel eens*, draagt zo bij aan de literaire competentie van leerlingen: het kunnen beoordelen en interpreteren van (literaire) teksten en het reflecteren hierop.

De aanpak gaat uit van de leescirkel, waarin de 'helpende volwassene' de leerlingen begeleidt om samen over het boek te praten. Voorwaarde om aan het *Vertel-eens* gesprek te beginnen is dat de leerlingen hetzelfde boek of

verhaal kunnen lezen, en dat ze het boek ook daadwerkelijk gelezen hebben als ze erover gaan praten. De docent leest het boek uiteraard zelf ook.

TIPS:

- Zijn er leerlingen die lezen lastig vinden? 'De wandelaar' is via de bibliotheek ook als [luisterboek](#) beschikbaar.
- Zijn er niet genoeg boeken in de klas? Er is ook een [digitale versie](#) beschikbaar in de bibliotheek.
- Om de nieuwsgierigheid te wekken en leerlingen te motiveren helpt het om een stuk voor te lezen.

VERTEL EENS?

Chambers onderscheidt drie opeenvolgende manieren van reageren op een tekst. De drie manieren zijn:

1. **Het delen van enthousiasme:** Wat spreekt de leerlingen aan, wat vinden ze leuk? Wat niet?
2. **Het delen van moeilijkheden:** Wat begrijpen de leerlingen niet? Waar hebben ze nog vragen over? Samen zoeken naar oplossingen.
3. **Het delen van patronen:** Welke patronen herkennen de leerlingen in de tekst? Lijkt het op andere verhalen? Het samen zoeken naar patronen kan helpen bij het ontwikkelen van literaire competenties.

Aidan Chambers beschrijft in zijn boek *Leespraat* (p. 147-152) een handige vierkolommen-aanpak om op een speelse manier het gesprek te starten en op de tekst te reageren. Om tot de vier kolommen te komen trekt hij het delen van enthousiasme (1) uit elkaar tot 'leuk' en 'niet leuk'. Zo ontstaan de kolommen *leuk*, *niet leuk*, *moeilijk* en *patronen*. De leerlingen reageren in steekwoorden.

Let op: *alles kan en mag gezegd worden. Het gaat om beleving dus er zijn geen goede of foute antwoorden. Reageren mag, maar moet niet.*

De docent noteert de reacties in de desbetreffende kolommen. Als er geen reacties meer komen, zal opvallen dat een aantal onderwerpen of eigenschappen van de tekst vaker zijn genoemd. Bespreek deze onderwerpen verder met de klas. Betrek de klas hierbij: *zien de leerlingen hetzelfde woord*

in twee kolommen? Zijn er zaken die opvallen in meer kolommen en die met elkaar te maken hebben? Door het gesprek op deze manier in te richten, wordt duidelijk wat het thema van het boek is, worden onderliggende motieven en patronen ontcijferd, en onbekende of nieuwe literaire vormen besproken. Een ander voordeel is dat de inbreng van de leerlingen van gelijke waarde is.

Komt het gesprek moeilijk op gang? Er zijn een aantal vragen die kunnen helpen om het gesprek te starten, een selectie staat op de site waar ook het lesmateriaal te vinden is.

Het werken met deze aanpak vraagt oefening. Het afwisselen van verschillende soorten vragen en het gesprek een stap verder brengen, zal steeds makkelijker gaan. Hoe het gesprek ook verloopt, schep als gespreksleider volop ruimte voor de eigen inbreng van kinderen en voor het reageren op elkaar.

HET GESPREK AFRONDEN

Wanneer is de les af? Stop op het moment dat je een aantal dingen hebt besproken, maar voor het totaal stilvalt. De verhalen hoeven niet totaal doorgezaagd te worden, het is mooi als de leerlingen misschien nog met wat vragen blijven zitten.

MEER WETEN OVER DE VERTEL EENS AANPAK?

In deze lesbrief wordt de aanpak van Chambers maar beperkt besproken. Ben je enthousiast geworden door de gesprekken in de klas? Hier vind je meer informatie over de aanpak:

- **Aidan Chambers**
Leespraat: De leesomgeving, Vertel eens. NBD Biblion. 2013.
Vert. Joke Linders.
- **Jos Walta**
Open Boek. Handboek leesbevordering door Jos Walta
De Boekenberg. 2011.
- <https://www.lezeninhetvmbo.nl/praten-over-boeken-en-lezen-met-leerlingen>
- Er worden ook cursussen gegeven. Heb je interesse? Informeer dan bij de lokale bibliotheek voor meer informatie.

Eén boek, één klas

DEEL 2

OPDRACHTEN

De keuzeopdrachten van *Nederland Leest* zijn onderverdeeld in vijf categorieën. Deze opdrachten werden eerder ingezet voor het online boekenweekprogramma Boekenweek Live!, waarbij leerlingen met een auteur in gesprek gingen naar aanleiding van hun eigen creatieve verwerkingsopdrachten. Dit format is dan erg geschikt om te gebruiken voor een auteursbezoek op de eigen school, of gewoon ter inspiratie. Boekenweek Live! is terug te zien via [YouTube](#)

Het kan leuk zijn om ook andere secties bij dit project te betrekken in het kader van CKV.

WERKWIJZE

Laat de leerlingen individueel of in groepjes een verwerkingsopdracht uitkiezen. Voor veel opdrachten verdient het de voorkeur in groepjes te werken, ook omdat dit het gesprek over het boek stimuleert. Stel een deadline voor de uitwerking van de opdrachten. Op de datum van de deadline presenteert elke groep/leerling het resultaat.

Nodig je na het lezen en het verwerken van dit boek Adriaan van Dis uit? Kies dan samen met de klas van elke categorie een de leukste/mooiste/origineelste uitwerking, die je aan hem kan presenteren tijdens zijn bezoek.

Eén boek, één klas

KIES ÉÉN VAN DE ONDERSTAANDE VERWERKINGEN EN GA AAN DE SLAG!

Max. lengte: 2 min.
Film je met je telefoon,
houd dan altijd je
telefoon horizontaal!

1. Film

Maak een korte film n.a.v. *De wandelaar*. Dat kan bijvoorbeeld een animatie zijn, een favoriet fragment verfilmd of een film over de auteur. Het kan natuurlijk ook een boektrailer zijn. Bedenk een passend scenario en werk het uit in beeld.

.....

Max. lengte: 3 min.
Vastleggen als mp3 of
opgenomen als filmpje

2. Muziek

Maak een muziekstuk of liedje dat gebaseerd is op *De wandelaar*. De tekst mag uit het boek zijn of zelfgeschreven. Als je het lied wil presenteren moet het nummer live uit te voeren zijn.

.....

Lofrede:
max. 500 woorden
Gedicht:
beleemaal vrij

3. Schrijven

Schrijf een lofrede of een gedicht bij *De wandelaar*. In een lofrede vertel je waarom je het boek geweldig vindt. Voor het gedicht laat je je inspireren door het boek. De vorm van het gedicht is vrij.

.....

Denk na over de presentatie van je kunstwerk.

4. Beeldende kunst

Maak een beeldend kunstwerk dat geïnspireerd is op het boek. Schrijf daarbij een uitleg over waarom het kunstwerk dat je hebt gemaakt goed past bij het boek. Let op: dit hoeft geen sculptuur of schildering te zijn (mag wel), maar kan natuurlijk ook een kledingontwerp zijn, een tattoo-ontwerp, een fotocollage, of misschien verzin je iets anders!

.....

5. Overig/vrij

Opdracht: Maak een videogame, een (bord)spel, een dans of iets anders dat je kunt bedenken. Onderbouw met een korte tekst waarom jouw creatie aansluit bij het boek van Adriaan van Dis.

.....

Colofon

Deze lesbrief is tot stand gekomen in samenwerking met Stichting Lezen

www.nederlandleest.nl/indeklas

Eindredactie en coördinatie: Stichting CPNB

Vormgeving: Moker Ontwerp

Alle rechten voorbehouden. Stichting Collectieve Propaganda van de Nederlandse Boek, Postbus 59511, 1040 LA Amsterdam.

© Stichting CPNB